

Sumar

Florea Firan, Ovidiu Ghidirmic / pp. 1, 3
Gabriel Coșoveanu, Sumară anatomie a
crizei culturale / p. 4
Gheorghe Păun, Un triunghi bolnav... / pp. 5, 6
Andrei Codrescu, Gen de sonete din Ozark / p. 6
Red., Ziua Revistei „Curtea de la Argeș” / p. 6
Adrian Cioroianu, Morți suspecte
în literatura română / p. 7
Ioan Lascu, Raporturile dintre intelectuali
și putere / p. 8
Constantin Cubleşan, Enigme în proza
lui Eminescu / p. 9
Marin Sorescu, Pietre megalitice și puf
de pădărie – poem / p. 10
Claudia Miloicovici, Ziua Limbii Române
la Stockholm / p. 10
Mihai Ene, O istorie ilustrată a fenomenului
teatral / p. 11
Florea Firan, George Sorescu – 90 / p. 12
Dumitru Radu Popa, Shakespeare,
în diferite feluri... / p. 13
Adrian Sângeorzan, Primii 240 de ani din
viața mea. Institutul de Metamorfoză / p. 14
Carmen Firan, Pianul cu coadă / p. 15
Rodica Grigore, A observa și a (re)citi / p. 16
Alexandru Oprescu, Diorame din „Middle
America” / p. 17
Red., Cărți primite / p. 17
Gabriela Rusu-Păsărin, Suferința fatidică /
p. 18
Oana Băluică, De la Ithaca la Dublin.
Istoria unui roman / p. 19
Dodo Niță, Albert Algoud – un mare
tintinofil / p. 20
Lucia Cherciu, Poeme / p. 20
Dan Ionescu, Povestea unui destin / p. 21
Red., Calendar – septembrie / p. 21
Ion Parhon, Festivalul de la Sibiu: pledoarie
pentru IUBIRE / p. 22
Lucian-Florin Rogneanu, Peter Jecza –
Lecția despre imperfecțiune / p. 23
Red., Okeanos / p. 23
Emilian Ștefăruț, Elogiu din dragoste
adus imperfecțiunii / p. 24

Abonamente

la Scrișul Românesc

Abonați-vă la revista „Scrișul Românesc” și veți avea
un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua
proprie și Poșta Română, se pot achita și la sediul revistei
sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700,
Agenția Mihai Viteazul, Craiova.
Costul unui abonament anual cu taxe incluse este de 80 lei.
Pentru abonații din străinătate este de 140 \$ sau de 125 €.
Informații primiți la tel.: 0722.75.39.22; Fax: 0251.413.763



Colocviile Scrișul Românesc

Ediția a XII-a, 2017

Joi, 5 octombrie – orele 16³⁰

Muzeul de Artă – Craiova, Sala Oglinzilor

SESIUNE ȘTIINȚIFICĂ – tema:

„Intelectualii, Puterea și Tehnologia”

Invitați speciali: academicienii Dumitru Radu POPESCU,
Gheorghe PĂUN și Victor VOICU, Dumitru Radu POPA,
scriitor din New York, alături de profesori universitari, critici
și istorici literari, directori și redactori de reviste și edituri

Lansarea volumului Avangarda și Avangardismul

Lansarea numărului special, 10/2017,

al Revistei Scrișul Românesc

Expoziția de cărți și reviste –

Scrișul Românesc 2006–2017

Moment artistic

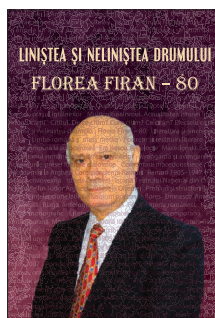
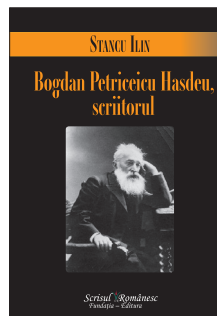
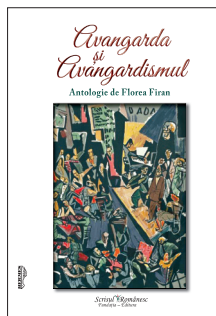
Vineri, 6 octombrie – orele 11⁰⁰

LANSĂRI DE CARTE:

Scrișul Românesc – 90. Antologie comentată
Bogdan Petriceicu Hasdeu, scriitorul de Stancu Ilin
Din partea cealaltă, vol. III de Dumitru Radu Popa
Linieștea și nelinieștea drumului – Florea Firan
Freamătul vieții de Oana Băluică (debut editorial)

Moment literar-artistic

GALA PREMIILOR „SCRISUL ROMÂNESC” – 2016
DECERNAREA PREMIILOR DE DEBUT ÎN VOLUM – 2017



Scrișul Românesc
Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. Tomescu.

Serie nouă, din 2003,
întemeiată de Florea Firan

Editată de: Fundația – Revista
Scrișul Românesc

ISSN 1583-9125

Revista este înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:

FLOREA FIRAN

Secretar general de redacție:

GABRIEL COȘOVEANU

Colegiul redacțional:

ADRIAN CIOROIANU

ANDREI CODRESCU

EUGEN NEGRICI

NICOLAE PANEA

DUMITRU RADU POPA

DUMITRU RADU POPESCU

MONICA SPIRIDON

Redactori:

MIHAI ENE

DAN IONESCU

ALEXANDRU OPRESCU

ION PARHON

LUCIAN-FLORIN ROGNEANU

Redactori asociați:

FLORENTINA ANGHIEL

OANA BĂLUICĂ

MIHAI DUȚESCU

RĂZVAN HOTĂRANU

GABRIELA RUSU-PĂSĂRIN

Corectură:

CLAUDIA MILOICOVICI

Tehnoredactare computerizată:
GEORGIANA OPRESCU

Redacția și Administrația: Craiova,

Str. Constantin Brâncuși nr. 24

Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763

E-mail: scrișulromanesc@yahoo.com

Web: www.revistascrișulromanesc.ro

Cont: RO03BRDE170SV21564261700

BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției, adresa: Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scrișulromanesc@yahoo.com.

Responsabilitatea opiniilor exprimate
apartine integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX Craiova,
str. Electroputere, nr. 21, tel. 0251 580431

Florea FIRAN

Ovidiu Ghidirmic

După ce absolvă Facultatea de Filologie a Universității din București (1965), Ovidiu Ghidirmic este repartizat profesor de limba și literatura română la Centrul Școlar Agricol din Calafat. Ocupă pentru doi ani postul de referent literar la Teatrul Național din Craiova (1966–1967), iar din 1967 și până în anul 1974 lucrează ca redactor la revista „Ramuri” unde susține, alături de Al. Piru și Adrian Marino, partea de critică literară a revistei, semnând articole și studii asupra unor personalități ale culturii și literaturii noastre. Din august 1974 și până în februarie 1975 este redactor la Editura *Scrisul Românesc*, apoi bibliotecar principal la Biblioteca Județeană „Aman” (1975–1980) și în cele din urmă cercetător la Centrul de Științe Sociale Craiova al Academiei Române și profesor la Facultatea de Litere unde i se încredințează și conducerea de doctorate. Își susține doctoratul sub îndrumarea profesorului universitar George Sorescu cu teza *Moștenirea prozei eminesciene*, publicată la *Scrisul Românesc* în 1996.

Debutează editorial cu eseu monografic *Camil Petrescu sau patosul lucidității* (*Scrisul Românesc*, 1975), așezat sub semnul rigorii, care controlează inventivitatea în interpretare, devenind, progresiv, un procedeu prin care autorul operează la nivel stilistic, estetic, ideatic. Definit chiar de autor „un eseu interpretativ”, volumul dedicat lui Camil Petrescu nu vizează realizarea unei monografii, concentrându-se asupra unor aspecte esențiale ale gândirii și creației prozatorului, adoptând formula narațiunii în expunerea „ideilor”, propunându-și o atitudine, de multe ori, polemică. În aceasta constă și originalitatea studiului, brodând cu grație noi linii definitorii în jurul figurii complexe a poetului, prozatorului, dramaturgului, eseistului, și publicistului Camil Petrescu. Această formulă, nu lipsită de curaj, va fi mai puțin folosită în volumele următoare și în articolele de critică literară publicate în presă, în care Ov. Ghidirmic apare pozitiv, ușor înclinat spre exaltare în comentariul și discursul critic, dispus să accepte, uneori, cu

entuziasm, creația unor autori aflați încă la începuturile activității lor literare.

În studiul dedicat lui Camil Petrescu, Ov. Ghidirmic urmărește, paralel cu existența scriitoricească a acestuia, pe aceea de teoretician, deschizând volumul cu un capitol în care, situându-l în epocă, aduce în atenție polemicile lui cu Tudor Vianu, Eugen Ionescu, G. Călinescu, Eugen Lovinescu. Dacă *Lirism și o organicitate* este prezentarea creațiilor poetice ale lui Camil Petrescu – insistând pe „idee”, „imagistică”, „prozaic” – capitolul axat pe dramaturgie (*Modalitatea estetică a teatrului*) are unitate, desfășurare amplă dar structură sintetică, marcat de multe accente interpretative personale. În secțiunea *Publicist și critic*, autorul surprinde ipostaze interesante ale publicistului Camil Petrescu, „oscilând între polemică și pamflet de idei”, adoptând un stil direct, plin de vervă.



La finalul Colocviilor *Scrisul Românesc* cu tema *Puterea cuvintelor*, 2015

În eseu monografic *Zaharia Stancu sau interogația nesfârșită* (1977), cel mai temeinic studiu dedicat autorului *Pădurii nebune*, Ov. Ghidirmic intenționează, cum mărturisește în *Argument*, o privire globală asupra operei lui Zaharia Stancu, în semnificațiile ei majore, asupra unor aspecte din viața prozatorului, pe care îl consideră un scriitor de „cunoaștere” și mai puțin unul de „pitoresc”. Volumul cuprinde într-o *Addenda* bibliografia operei, a traducerilor și referințelor critice, monografia sa realizând, în special, o poziționare în timp, în categorii și genuri literare, disocieri sau corelații cu alte opere, ecouri și definiții ale creațiilor lui Zaharia Stancu. Comentariul critic gravitează în jurul „romanului lui Darie”. Structura, tehnica, maniera în care este construit discursul liric sunt de factură clasică, metodele moderne părând să nu-l tenteze pe critic.

Ca toate cărțile sale anterioare, *Poeți neoromantici* (1985) debutează cu *Explicații preliminare*, în care autorul își expune intenții, formule critice, procedee folosite și crezuri artistice pe care se fondează universul conceptual. Urmărind relevarea unui „romantism permanent” în opera unor poeți contemporani, comentată și ea din unghiul romantismului tipologic, volumul cuprinde analize interesante, a căror substanță este esențializată în chiar titlul capitolelor.



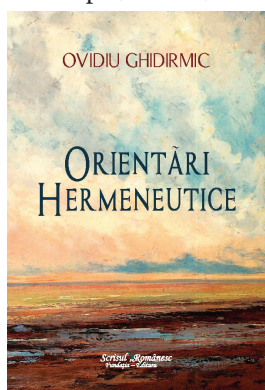
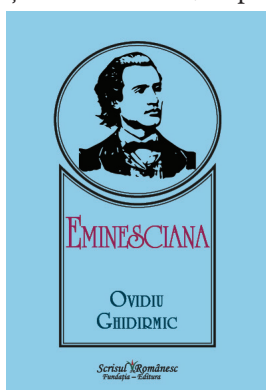
Volumul are amplitudine și originalitate, ocupându-se de aspectele „neoromantice” în creațiile lui Arghezi, Blaga, G. Călinescu, Emil Botta, N. Labiş, de „resurecția baladei” la Radu Stanca, de „prerafaelismul” lui Nichita Stănescu, de „vocația sintezei” la Al. Philippide, ori saltul „de la mit la contemporaneitate” al lui Eugen Jebeleanu și încheind cu un „neoromantic retoric și grandilocvent”: Adrian Păunescu.

Dintre volumele care au urmat menționăm în primul rând pe cele două publicate sub genericul *Pro domo* (*Scrisul Românesc*, 2013), legate structural, care cuprind tablete și eseuri apărute în presa literară, cu deosebire în *Scrisul Românesc*, la rubrica „Confruntări”: *Eseuri morale, filosofice și literare; Stilurile fundamentale; Scriitori și critici, Eminesciana. Eminesciana* (2016) este rodul preocupărilor lui Ov. Ghidirmic timp de peste două decenii când susține un curs *Eminescu* la Facultatea de

Litere, foarte apreciat de studenți. Cartea nu suferă de „didacticism”, deși o doză de didacticism superior este inerentă oricărui demers critic – cum însuși autorul recunoaște – propunându-și să *instruiască*, nu numai să *descifreze* semnificațiile operei. Autorul face mai întâi o prezentare generală a operei eminesciene apoi, pe secțiuni – poezia, proza, publicistica și deschiderea spre universalitate, raporturile lui Eminescu cu clasicismul antic, cultul pentru Shakespeare și complexul hamletian. Invocând autenticitatea, criticul susține că l-a căutat pe „Eminescu cel adevărat”.

Ultima sa carte, *Orientări hermeneutice* (*Scrisul Românesc*, 2017), lansată la Târgul de carte Gaudeamus de anul acesta, privește *Hermeneutica*, unul dintre conceptele sale obsedante prin care și-a structurat activitatea, alături de alte două concepte, *romantismul* și *fantasticul*, dezvoltate în volumul *Concepte critice* pe care l-a publicat în 2008 la *Scrisul Românesc*. De fapt, autorul reia cele trei concepte, *romantismul*, *fantasticul* și *hermeneutica*, din volumele sale anterioare, inclusiv din cel din 2014 (*Confruntări critice. Teoria și practica hermeneuticii*) apărut la editura Academiei Române.

Prin dispariția lui Ovidiu Ghidirmic rămâne un gol în literatura română, mai ales în spațiul matrice al Olteniei, unde criticul s-a manifestat cu autoritate și anvergură. ■





Gabriel
COȘOVEANU

Sumară anatomie a crizei culturale

Cultura noastră, privită din unghiul relației sale cu viziunea marilor ordonatori de credite, e în suferință de câteva decade bune, nereușind să-și revină total din deprinderile „epocii de aur”. Cu sau fără subvenții, programele specifice se derulează greoi, banii, câți sunt, apucă pe căi misterioase, care se cam varsă în îngăduitorul fluviu național numit Apa Sâmbetii. De ce? Pentru că, deși clamăm vremuri noi, se găsesc mereu oameni „vechi”, ori emuli de-ai lor, dotați cu braț telescopic și cu o cultură a *individualității lor* – doar eforturile de a mima reflexele occidentale au crescut exponențial. Aici îi dai, încă o dată, dreptate unui Adrian Marino, care nu a conținut să deplângă preeminența spiritului rapsodic și parohial de la noi, cu toate fructele mâniei ce rodesc în grupuri mici și rivale: emfaza insuportabilă, resentimentul, sabotajul, bârfa incredibil de grosieră, demnă de niște slugi. Te gândești, a nu știu câta oară, la scenarii misticoide, conform cărora neamul acesta pare lovit de un blestem, adică cel puțin o ursitoare a rostit, la momentul etnogenezei, vorbe precum *tendință disolutivă, dispersie, țâfnă* – în fine, destin de *Țiganiada*. Suntem afectați direct, da, toți scriitorii, în primul rând de amărăciunea provocată de sentimentul general din rândurile decidenților: degeaba solicitați voi sprijin financiar, pentru că iată, în condițiile crizei, pare deplasat proiectul lecturilor publice, sau cel al mediatizării pe canale din care ar trebui dislocați maneliștii năclăiți în bani. E o imensă satisfacție pentru cei mai mulți guvernanți să te expună oprobriului popular din cauza planurilor tale de a reciviliza o umanitate bezmetică, amatoare de distracție joasă, atunci când aceiași energumeni nu aleargă cu niște sacose triste, fluturând în vântul ce cară hârtii și alte reziduuri, în căutarea unui armistițiu cu regele pântec.

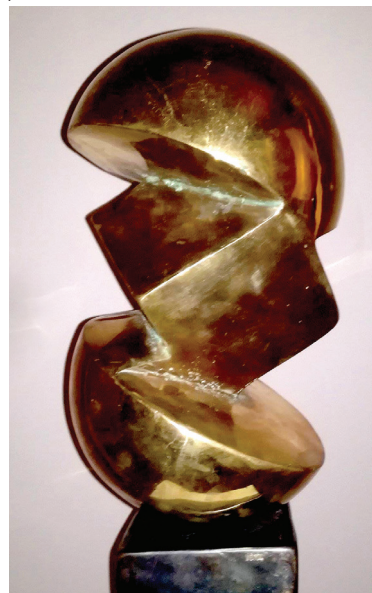
Oricum, artistul e făcut, prin procedee publice, cu aportul masiv și decisiv al *mass-media*, să pară caraghios, dacă nu cumva chiar autist, întrucât rezultă că, în imaginația lui febricitată, cartea ar putea trece drept friptură. Nu e cazul să invocăm metafore, oricum de circuit închis, precum aceea a cărților *bune de mâncat*. Metafora e, astăzi, produs de lux, cere consumatori cu un nivel cultural mediu, încât îți vine mereu să faci comparații între generații, deși gestul nu-ți poate atrage decât antipatia tinerilor, care se declară jigniți că li se trage atenția că *romanesc* nu e totuna cu *românesc*, și nu poți scrie senin, la examen, „Măicuță bătrână/ Cu frâul de lână”. Ne afectează profund – dar nu la pânțele, și ceea ce nu se vede imediat e de bine! – ceea ce aș numi lipsa de direcție în mobilizarea eforturilor din această țară – absența unei ideologii coerente face substanța crizei. Modelul, neatacat de nimeni, a rămas, desigur, același, deși la modul difuz: *omul nou*. Lui i se potrivesc, din plin, atributele folosite de Patapievic pentru *omul recent*. Acestei specii nu-i

poți oferi un produs de care râde aprioric. Așadar, vorbesc de o suferință sufletească, în primul rând, care, evident, nu are nici o relevanță în contextul marilor probleme macroeconomice și megastrategice ce reglează planeta aceasta sinucigașă; și la noi e preocupare pentru fenomenele mondiale grave, dar e una de factură net caragialească, în sensul precis că, deși toată lumea se plânge de lipsă de timp și de suspină după soluții urgente, noaptea îi găsește tot în berărie.

Vreun „plus” în existența centrată pe cultură? Singurul beneficiu e „ascuțirea luptei” cu sinele, care se vede combatant pe un front pe care nu-l estima. Criza înseamnă, practic, degringolada criteriilor axiologizante, ori fostul elev premiant nutrea inavuabilul gând că, dacă știi cu adevărat ceva, adăstând prin biblioteci și ruminând, după puteri, niște lecturi lacome, vei fi evaluat cum se cuvine. Criza m-a „născut”, aproape, a doua oară: în ciuda faptului că datele interne au rămas neschimbate, cu toate conotațiile negative aferente – idealism, superstiția moralității, și alte chestiuni obsolete, de aceeași speță – a trebuit să modific „arsenalul” pentru un rol nou, cum spuneam, neanticipabil, și anume cel de intelectual care se înstrăinează de sintagma *non-combat*. La asta m-a condus criza, la dezgroparea securii războiului contra imposturii (eu, unul, o detectez mai ales la nivelul relației abracadabrante între stadiul de tânăr „studios” restanțier și statutul de dirigui-tor maximalist în România de azi) și tăvălugului unei politici ce plasează, fără greș, profesorul pe locul cel mai blamabil din societate, întrucât orice rebut, nu-i așa, orice june criminal reprezentă o notă proastă pentru Școală. Dacă faptul că m-am trezit îndârjit și hotărât să țin cu dinții de oamenii curați care se afirmă, să fiu aproape de pragul maniheismului (etic-nonetic), atunci consider aceste lucruri drept „daruri” ale crizei.

Există, cum știm, o cultură a crizei, iar avangardismul etern ne învață că punerea în criză a ideilor *Establishment*-ului nu e totuna cu apocatastaza. Criza, filosofic vorbind, e factor catalitic, te aduce în arena necesității de a deosebi *prezența de profunzime*, și, de asemenea, forțează redefinirea unor funcții ale Cetății, o întrebare cheie fiind *care dintre cei omologabili profesional sunt și calificabili pentru audiența publică?* Dar, acum din unghi pragmatist, ne punem întrebarea *care ar fi impactul unei gândiri „liberale”, cum are orice om de cultură temeinică, fără un sălaș instituțional și fără protecție profesională?* Mai

sunt, în România, destui oameni care nu trăiesc *din* cultură, dar trăiesc *pentru* ea. În mod suburban, ca să nu mai discutăm de logica șchioapă, ei sunt acuzați că sunt elemente propagante ale unor manifestări spirituale de tip *non sequitur*. Adică s-ar ivi idei originale, dar ele ar sucomba undeva pe traseu, iar peisajul cultural ar rămâne la fel de amorțit. Cu foc de paie nu ajungi la un jar semnificativ pentru călirea ideilor de anvergură, unul dintre cei enervați de fenomen fiind Constantin Noica, atunci când vorbea de o „cultură de lăutari”. În plus, pe vremea crizei (era să zicem *ciumei*), se disting mult mai bine constituențele educației cuiva, și transpare judecata celor racordați la diversele forme de marxism, nefiind neapărat nevoia ca aceștia să fi fost școliți în vremurile de tristă amintire. Opacitatea nu are, defel, vârstă. La un impas oarecare, mințile hrănite de mana perversă a lui Marx vor vorbi imediat despre suprastructură, adică despre cultură ca ceva *adăugat*, prin urmare numai bun de redus sau de suprimat. Dimpotrivă, credem noi, la timpuri de restrînte se vede buna construcție și soliditate a pilonului unei nații, a factorului ei coagulant. Intră aici și religia, cu amendamentele, însă, formulate de E. Lovinescu în *Istoria civilizației române moderne*. Intră, de fapt, orice aspect din categoria *ce-ți rămâne după ce ești sărăcit sau furat*. Or, enumerările corespunzătoare unei atari categorii



Peter Jecza – Dislocarea sferei

exclud exact ce defineau Marx și Engels ca fiind temelia existenței sociale. Când se incriminează, aproape monden, consumismul occidental, și faptul că până și un ziar ca *The New York Times* a ajuns să fie legat de „cultura înaltă”, doar fiindcă e sobru, se uită, deseori, care e rădăcina validată ideologic a acestui tip de viață superficială, căreia i-am spune vegetală dacă nu-ar fi rușine să jignim plantele și duhul lui Goethe. Unii profesori i-au plasat pe corifeii comunismului sub un generic ce însuflă respect mai degrabă minților locuite de *political correctness*: „filosofii lucrurilor pământești”. Deducem – și este, evident, ofensator – că cealaltă linie filosofică, de la presocratici la, să zicem, Gadamer, se ocupă de lucruri nepământești, adică de aiureli. Cultura încă înseamnă un fel de antonim la termenul *realism*, și vinovați principali pentru această percepție îi văd pe profesorul de socialism științific și pe propagandistul de partid unic. Specia care vede cultura drept moșie personală, ca o rezervație de *yesmen*, e apatridă, ce e drept, dar la blânzii mioritici sintagmele *om de cultură* ori *dezbatere de idei* au ajuns să atragă ura populației. ■

Un triunghi bolnav...

Gheorghe
PĂUN



1. Preambul combinatoric

Înainte de toate, o mirare-compliment, o invidie-admirativă: de unde scoate dl Florea Firan, an de an, subiecte atât de incitante și suculente, mereu inedite și actuale, pentru Colocviile Scrișul Românesc?!... *Tema 2017* poate umple o bibliotecă, sunt deja bibliotecile pline de cărți care se pot aduce sub umbrela triumphiului *Intelctualii, puterea și tehnologia*, cu referire separată la fiecare dintre cele trei „colțuri” (insist pe terminologia preluată din „lumea de curății și semne” a geometriei; sintagma îi aparține lui Ion Barbu-Dan Barbi-lian), la fiecare latură (intelctualii și puterea, intelctualii și tehnologia, puterea și tehnologia, legarea prin „și” fiind, desigur, *comutativă*, nu există o ordine între cei doi termeni puși alături) și, în final, revenind la tema colocviului, tripla completă, pe care o consider „bolnavă” în titlu și potențial îmbolnăvitoare în cele ce urmează.

Explicația – și laitmotivul acestor rânduri – este că, puse în slujba puterii, cunoașterea, deci intelctualii, și tehnologia pot pur și simplu distruge civilizația, omenirea, dacă nu cumva acest lucru este chiar inevitabil. Că *pot* s-o facă, la modul „banal”, de pildă, prin cantitatea de arme (produse de tehnologie și controlate de politicieni) acumulată pe glob, este evident, că o boală incurabilă pare a fi cuprins lumea, o degradare „obiectivă”, structurală, deci imposibil de prevenit, este alegerea pesimistă pe care o propun și ilustrez în cele ce urmează. Civilizațiile evoluează până... dispar, cam asta ne spune istoria și tot cam asta ne sugerează scriitorii SF, exo-biologii și... Stephen Hawking...

2. Lumea încotro?

Există o boală în lume – de care se (pre)ocupă filosofi, și nu numai ei, de multă vreme. Unii, precum Thomas Molnar (1921-2010), în *Eu, Simah, prefectul Romei* (carte din 1999, publicată în românește la Editura Logos, Cluj-Napoca, în 2013), identifică rădăcinile teoretice tocmai la materialismul greci, dar, cel mai adesea, originile sunt găsite „în mlaștinile raționaliste ale Renașterii” (Vintilă Horia (1915-1992), în eseu *Crucea*, Editura Vremea, București, 2017), în Iluminism, cu semnificative momente precum separarea carteziană dintre obiect și subiect, Revoluția Franceză, proclamarea „morții” lui Dumnezeu, revoluțiile industriale (după cea a aburului, a benzii de asamblare introduse de Ford, a calculatoarelor-informatizării, se vorbește acum despre a patra revoluție industrială, deși este mult mai mult decât atât, cea a *conectivității*, a legării a tot și toate, a oamenilor în primul rând, prin intermediul internetului și a altor rețele de acest tip, informaționale), pulverizarea criteriilor estetice în dadaism, suprarealism și toate *isme*le care au urmat, mișcările studențești din 1968, „corectitudinea politică”, vizualismul și exhibiționismul

de tip Facebook – și câte vor mai fi fiind, dar prea aproape de noi pentru a le distinge.

În numărul din septembrie a.c. al revistei *Curtea de la Argeș*, Alexandru Mărchidan, prezentând cartea anterior menționată a lui Thomas Molnar, face o enumerare a simptomelor care descriu boala în discuție pentru cazul Franței – dar, bineînțeles, Franța este doar un „studiu de caz”: „Avântul avangardismelor de tot felul, alterarea stilistică prin jargon, explicații greoaie unde înainte literatul de viță nobilă aducea claritatea printr-o imagine, conținutul tulbure, încălțit, obsesia pentru introspecție,



Peter Jecza – Cub și sferă

terminologia fără corespondenți în discursul interior, noua religie reprezentată de tehnologie, pedagogia progresistă, sociologia matematizată, filosofia sectară (a presupunerii), dezvoltarea disciplinelor umaniste după model mecanic, prin deconstrucție și structuralism.” La rândul său, continuând citatul din *Crucea*, Vintilă Horia vorbește despre „întunecarea lumii moderne”, iar mai încolo deplânge faptul că „în *Manifestele* lui André Breton, în cărțile lui Dalí, în pictura lui Picasso, dar și în contextul arhitectural al expresionismului german, urâtul este proclamat ca o valoare artistică, ajungând să capete formă [până și] în aspectul interior și exterior al templului creștin”. Asta, la nivelul... emisferii drepte a creierului, cea artistică-holistică.

3. Ce se întâmplă prin știință?

Iau fizica drept reprezentant tipic, dar și alte științe, în primul rând matematica, suferă de „boli” similare. Circulă pe internet un text consistent, de câteva zeci de pagini, intitulat *Farsa fizicii moderne*, reluat din pagina web a lui David Pratt (nu găsesc o biografie a lui, aflui doar că are „studii universitare de limbi moderne, traducere automată și științe tehnice”), o pagină cu un titlu incitant: „Explorând Teosofia. Sinteza științei, religiei și filosofiei”. Ideea de farsă, pusă în seama unui întreg domeniu științific, pare o afirmație un pic exagerată, dar deloc lipsită de sens (o discută, în termeni mai puțini sonori, dar nu mai puțin critici și Thomas Molnar, în cartea mai devreme amintită).

Faptul că fizica modernă s-a „schizofrenizat” de mult, în sensul desprinderii de realitate (lasă că nimeni nu poate spune ce e aceea), se știe, se simte. Modele matematice, din ce în ce mai sofisticate, la cele trei dimensiuni spațiale tradiționale

s-a adăugat (în relativitate) a patra – timpul, ba chiar s-a spus că spațiu-timpul ar fi curb, neeuclidian, s-a trecut la teoriile corzilor (mai multe teorii, deci, cel mult una conformă cu realitatea despre care vorbeam, realitate care nu poate fi decât una – axiomă care poate fi și ea pusă în discuție, și chiar este!), care operau cu un univers cu vreo șase dimensiuni, impasul a fost depășit prin imaginarea unei teorii acoperitoare, numită a „membranelor”, care este bazată pe un model matematic în care apar unsprezece dimensiuni...

De la „atomii” indivizibili ai anticilor s-a ajuns la o junglă de particule subatomice, din ce în ce mai mici, din ce în ce mai multe și mai misterioase (pentru simțul comun, dar și pentru fizicieni). S-a propus dualitatea corpuscul-undă, unele particule sunt imaginate ca niște corzi vibrând, deci unidimensionale, membranele vibrează și ele, dar au două dimensiuni... A apărut apoi paradigma cuantică, cu fenomene pe care „e un mincinos cel care spune că le înțelege”, ne asigură Richard Feynmann, Premiul Nobel în 1965, tocmai pentru rezultate în fizica cuantică... A apărut și o fizică subcuantică. Probabilități, nedeterminism, multi-lumi (multi-versuri), observatorul parte a modelului (revenind, deci, din acest punct de vedere, la o atitudine precarteziană), influențând fenomenele fie și numai prin măsurarea unor parametri, a apărut ideea de „entanglement” – particule „gemene”, care, oricât de departe ar ajunge una de cealaltă, au comportări identice, ca și când ar comunica instantaneu, prin semnale care nu țin seama de viteza luminii...

Toate acestea, pe hârtie! Ipoteze, lumi create. Cercetare de dragul cercetării. David Pratt este și mai explicit-sarcastic: principalele „aplicații” ale fizicii moderne sunt... accelerațiile de particule, prin intermediul cărora se caută particule care să confirme modelele matematice... Situația este similară (și, desigur, în dependență reciprocă) în fizica de nivel cosmic, teoriile cosmogonice fiind la fel de... teorii, greu sau imposibil de probat.

În paralel, „inexplicabila” potrivire a matematicii la realitate, relevanța modelelor chiar dacă aparent neadecvate – ceea ce salvează cercetarea de presiunea contabilicească, dar, în lipsa (de fapt, imposibilitatea) experimentelor cruciale de altădată, nu dă fizicii posibilitatea de a alege între modele, ba chiar aduce în actualitate modele considerate de multă vreme ca fiind caduce, precum cele bazate pe conceptul de eter.

4. Spre civilizația analfabetismului?

În pandant cu știința (și cu tehnologia, care trebuie să fie „productivă” cu orice preț) stă educația, cu precădere cea superioară. Nu numai că universitatea trebuie să scoată absolvenți „utili” societății de tip industrial, ci universitatea însăși este concepută după model industrial, organizată pe criterii de performanță, superspecializată, cercetarea la rândul ei fiind astfel. *Continuare în p. 6*



**Andrei
CODRESCU**

Gen de sonete din Ozark

1

Ieri am tăiat fânul reparat tractorul și aliniat arta
Răspândită prin munții unde am construit cinci case
Să-i zicem artă dar sunt jucării de lemn și fier montate
Pe hazard să zică ceva și să fie stabil așezate în peisaj
Șapte ani asta mi-a fost școala practica și arta.

(Începe din nou)

Ieri am tăiat fânul reparat tractorul și aliniat arta
Să-i zicem așa. Montaje din lemn sârmă ghimpată și păpuși
Montate în pădure să fie stabile între copaci și ierburi un semn
Că aici a trăit un pustnic poet care n-a mai vrut să scrie
Am uleiat și șters praf de pe aceste construcții ale mâinilor mele
Înmuiate de mânuși purtate la operă-n oraș! Depărtatul oraș.
Unele-s mașini de scris cu sârmă ghimpată și păpuși
Altele îmi expun singurătatea dar și nostalgia și mânia.
Măine vin experții cu camion să le ducă la galerie.
Azi îmi aliniez și ulesc ce ieri a fost pustnică ucenicie.
Ce departe mi se pare viața din oraș! Nu știu dacă soarta
Artistului hibrid am ales-o eu sau mi-a fost menită mie

De copacul din tinerețea mea de care s-a lovit Jeffrey,
Bunul meu prieten american pe care-l învățasem poezie.
Moartea amicului de nenumărate seri am terminat-o azi.

2

Nu m-am pus să-mi găsesc momentul-țintă în vers
Dar viața mea e ordonată de forțe la care nu se poate spune nu.
În acest caz, Carmen, poezia a fost cerută de tine și numai tu
Poți face podul dintre memorie și datorie la care eu contribui
Numai cuvinte și nițel de memorie care se schimbă nevăzute
În răspuns la o întrebare veche și până acum fără răspuns.
Nu am fost elev bun ci mai degrabă învățător. Un sfătuitor
Împins de harul poeziei să răspundă cu drag la ce mi se cere.
Arta hibridă și pustnicia au fost răspunsul de mult datorat
Întrebării pe care n-am întrebat-o ani de zile, un examen
Trecut prin ordinul frumoasei și imposibil de refuzat Carmen
Zeita care domnește peste flori scoici păsări și bambuși vii,
Stăpâna unei grădini din oraș unde-și adapă izvorul cu poezii.

9 August 2017 în Yellville („the Hick Howl” în munții Ozark)

Continuare din p. 5

Efectul este o *civilizație a analfabetismului*, cum este intitulată o carte de mari dimensiuni a lui Mihai Nadin, din 1997, tradusă în 2016 la Editura Spandugino, București. Autorul știe ce spune: are licențe în inginerie și filosofie la București, doctorat în estetică, specializări multiple prin Germania, carieră universitară de vârf în Statele Unite, rezultate notabile în informatică, semiotică și altele, domeniul actual de cercetare fiind „sistemele de anticipare, în mod special conceperea unor forme computaționale noi care integrează substratul fizic și procesele ce definesc viața” (pe manșeta cărții).

Pe scurt, este vorba despre „criza limbajului, o criză a omului alb (cf. Gottfried Benn), sau cel puțin a civilizației occidentale”: pierderea limbajului tradițional, bazat pe cuvânt, pe limba maternă, „universală”, erodarea funcției sale centrale, de comunicare, trecerea la o civilizație a jargonului de specialitate, eventual a semnelor alternative cuvântului. Un fel de Turn Babel tehnocrat, minimalist. „Civilizația analfabetismului este una a multor alfabetizări parțiale, fiecare cu caracteristici și reguli de funcționare proprii.” „Este un analfabetism relativ. Am colegi în mediul academic care nu au citit o carte în ultimii 20 de ani. Nivelul de exprimare lingvistică al unora dintre ei nu mi-ar fi permis să ajung în clasa a 3-a primară. Sunt însă uluitori în domeniul lor. Unii sunt neurochirurghi. Alții lucrează în radioastronomie. Unii sunt personalități remarcabile în genetică. Pentru a dobândi cunoașterea, ei folosesc limbaje specializate de o precizie extremă, dar cu o putere expresivă redusă.” „Alfabetizarea și mijloacele de autoconstituire umană bazate pe aceasta și-au atins întregul potențial acum câteva decade. Mijloacele noi, care nu sunt deopotrivă universale (i.e., cuprinzătoare) ca limbajul, deschid posibilități de creștere exponențială, rezultate din conectivitatea lor și din implicarea tot mai eficientă a resurselor cognitive.” (...) „Ceea ce prevalează astăzi este interconectivitatea la multe niveluri, funcție pentru care alfabetizarea este inadecvată. Cetățenii devin *Netizeni*, identitate care îi pune în legătură cu lumea întreagă.”

Reținem doar două cuvinte-cheie – *eficiență și conectivitate* – primul fiind o obsesie a lumii moderne, al doilea o caracteristică obsedantă a acesteia, mai reținem că Mihai Nadin, în răspăr cu „umaniștii” invocați în secțiunile anterioare, nu deplânge situația pe care o descrie, o consideră inevitabilă, ba chiar este un asiduu și de succes lucrător în informatica ultimelor decenii în a-i întări influența analfabetizatoare...

5. Dar la nivel politic?

Puterea ne duce imediat cu gândul la politică, iar dicționarul ne asigură că politica este dedicată luptei pentru putere... ■ (Continuare în nr. viitor)

Ziua Revistei „Curtea de la Argeș”

Din 2010, de când a întemeiat revista „Curtea de la Argeș”, academicianul Gheorghe Păun, reputat om de știință, informatician cu o activitate recunoscută în plan universal, dar și poet, prozator, publicist, gazetar, care se manifestă cu autoritate și anvergură în spațiul de matrice din care provine, organizează anual ziua revistei amintite, prilej de a reuni reprezentanți ai presei culturale din țară pentru schimburi de idei și prospecții de perspectivă. Au fost prezenți, alături de mulți redactori-șefi de reviste din țară, scriitorul academician Nicolae Dabija, redactor-șef al revistei „Literatura și Arta” din Chișinău, acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Calinic care au rostit cuvinte pline de înțelepciune și spirit civic.



Prezent cu noutățile editoriale ale *Scrisului Românesc*, Florea Firan a vorbit despre Colocviile anuale pe teme fundamentale ale revistei craiovene care aniversază 90 de ani de la întemeiere, menționând că toate comunicările științifice susținute în cele 11 ediții desfășurate până acum se regăsesc în tot atâtea antologii editate, intrate deja în bibliotecile publice. Manifestarea, moderată de acad. Gh. Păun, s-a deschis cu fast prin dezvelirea unui bust în bronz al lui Eminescu realizat de sculptorul Radu Adrian.

Participarea unui mare număr de personalități din țară cu obârșii în spațiul geografic Curtea de Argeș a dat manifestărilor înscrise în programul Sărbătorilor Argeșului și Muscelului un profund sentiment patriotic. ■

Red.